T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

DERS KİTABI

FIKIH OKUMALARI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

FIKIH OKUMALARI

YAZARLAR

Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN
Doç. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU
Prof. Dr. Servet BAYINDIR
Doç. Dr. İbrahim YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Recep ÖZDİREK

......................................, 2025

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI 9250
DERS KİTAPLARI DİZİSİ 1936

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri
kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR
Nihal SOYDAŞ

Dil Uzmanı
Ahmet POLAT

Görsel Tasarımcı
Nur Canan ILIKKAN
Öznur ÖZDEMİR

Ölçme Değerlendirme Uzmanı
M. Akif KARAKUŞ

Program Geliştirme Uzmanı
Hasan TOPAL

Rehberlik Uzmanı
Esra DEMİR

ISBN 978-975-11-7790-2

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14/06/2024 gün ve
104539343 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

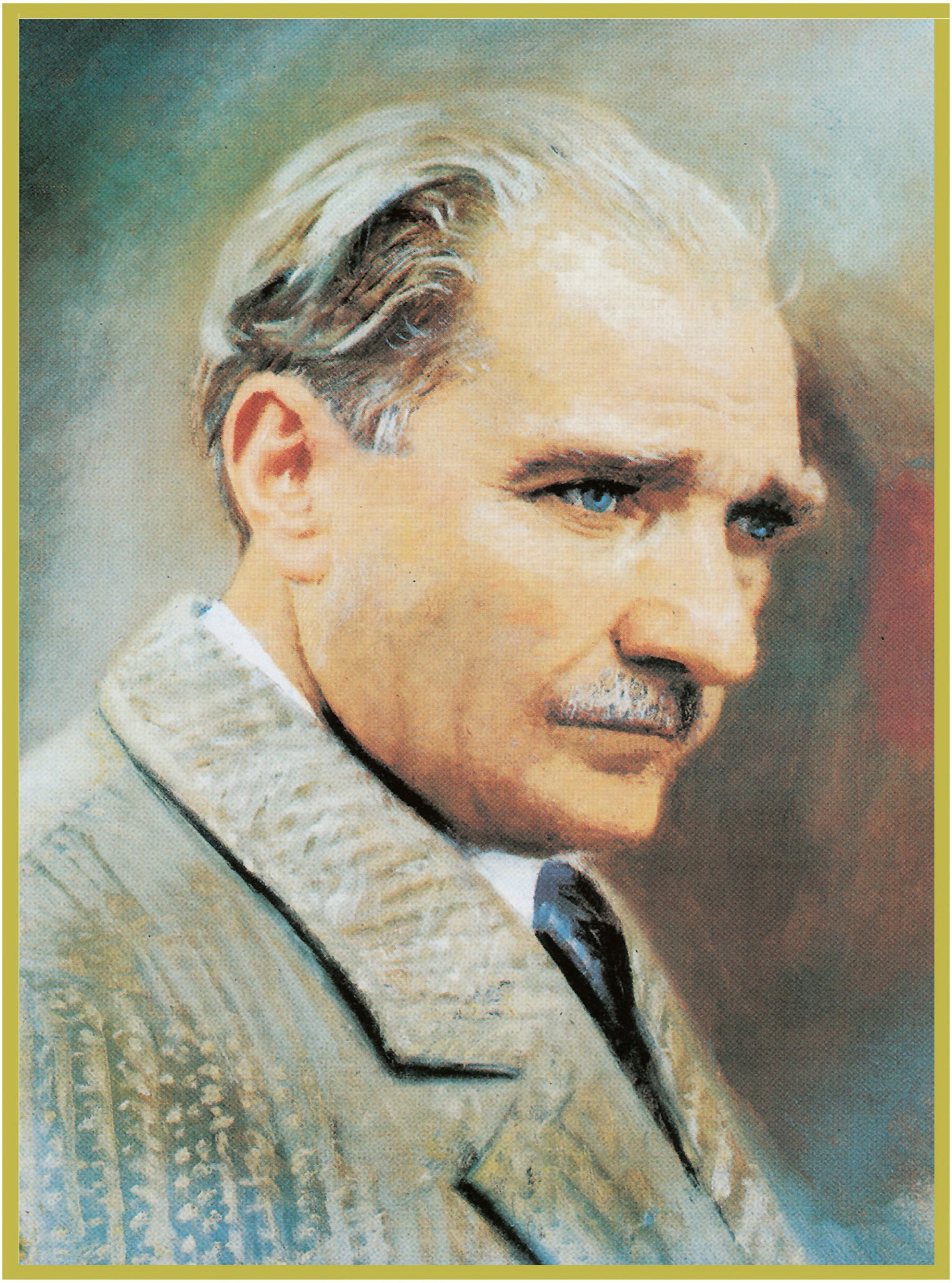

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 7
ORGANİZASYON ŞEMASI 9

1. ÜNİTE: FIKIH OKUMALARINA GİRİŞ 11

1. FIKIH OKUMALARI DERSİNİN AMACI VE ÖNEMİ 12
2. FIKIH VE GÜNCEL HAYAT 13
3. İÇTİHAT 14
    3.1. Hz. Peygamber ve Sahabe Dönemi’nde İçtihat 15
    3.2. Tâbiin Dönemi’nde İçtihat 18
    3.3. Mezhepleşme Süreci ve Dört Fıkıh Mezhebinin Gelişmesi....................19
    3.4. Fakihlerin İhtilaf Sebepleri 23
    3.5. Mezhep ve Taklit 25
4. FETVA VE KAZA 26
Ünite Değerlendirme Soruları 27

2. ÜNİTE: TEMİZLİK VE NAMAZ....................29

1. TEMİZLİK 30
2. NAMAZ 34
    2.1. Namaz Vakitleri....................35
    2.2. Namaz Türleri....................37
    2.3. İmamet ve Cemaat....................43
    2.4. Seferilikte Namaz....................45
    2.5. Namazla İlgili Diğer Hükümler 45
Ünite Değerlendirme Soruları 49

3. ÜNİTE: ORUÇ, ZEKÂT VE HAC....................51

1. ORUÇ 52
    1.1. Oruç ile İlgili Kavramlar 54
    1.2. Oruç Türleri 57
    1.3. Oruç ile İlgili Hükümler 58
2. ZEKÂT 64
    2.1. Zekât ile İlgili Kavramlar 65
    2.2. Zekât ile İlgili Hükümler 66
    2.3. Sadaka Çeşitleri 70
3. HAC 71
    3.1. Hac ile İlgili Kavramlar 74
    3.2. Hac ile İlgili Hükümler 77
    3.3. Umre 81
4. KURBAN 81
    4.1. Kurban Çeşitleri 82
    4.2. Kurban ile İlgili Hükümler 84
Ünite Değerlendirme Soruları 87

4. ÜNİTE: İSLAM’DA AİLE....................89

1. FIKIH AÇISINDAN AİLE 90
    1.1. İslam’ın Aile Kurumuna Verdiği Önem 90
    1.2. Aile Kurumunu Tehdit Eden Unsurlar 92

2. EVLİLİKLE İLGİLİ HÜKÜMLER 95
2.1. Evlilik Öncesi Görüşme ve Nişan 95
2.2. Nikâhın Tanımı ve Hükmü 96
2.3. Nikâh Akdinin Unsurları ve Şartları 97
2.4. Evlenme Engelleri 101
2.5. Evlenmenin Hukuki Sonuçları 103
3. NİKÂH AKDİNİN SONA ERMESİ: BOŞANMA 104
3.1. Boşanmanın Hükmü 104
3.2. Boşanmada Başvurulan Yöntemler 105
3.3. Boşanmanın Hukuki Sonuçları 108
4. AİLE BİREYLERİNİN HAK VE SORUMLULUKLARI 109
Ünite Değerlendirme Soruları 113

5. ÜNİTE: GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT....................115
1. YİYECEK VE İÇECEKLER 116
1.1. Beslenmede İslami Ölçüler 116
1.2. Yiyecek ve İçeceklerde Helaller-Haramlar 117
2. ZARARLI ALIŞKANLIKLAR 119
3. GİYİM VE TESETTÜR 121
4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE 122
4.1. Resim 122
4.2. Spor 124
4.3. Müzik 125
4.4. Oyun ve Eğlence 126
5. İSLAM’DA MÜLKİYET VE İKTİSADIN TEMEL ESASLARI 127
6. MEŞRU MAL EDİNME YOLLARI 130
7. HAKSIZ KAZANÇ 131
7.1. Hırsızlık 131
7.2. Gasp 131
7.3. Faiz 132
7.4. Kumar 133
7.5. Rüşvet 134
7.6. Hile 134
7.7. Karaborsacılık 135
Ünite Değerlendirme Soruları 136

6. ÜNİTE: TEKNOLOJİ VE TIP....................138
1. ÇEVRE....................139
2. TEKNOLOJİ 144
3. TIP 145
3.1. Organ Nakli....................147
3.2. Ötanazi 152
3.3. Beyin Ölümü 154
3.4. Plastik Cerrahi 155
3.5. Bebeğin Oluşumunda Yeni Tıp Teknolojileri 156
3.6. Kürtaj 158
Ünite Değerlendirme Soruları 160
Sözlük 162
Cevap Anahtarı 165
Kaynakça 166
Görsel Kaynakça 167
Türkiye’nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası 168
Türk Dünya Haritası 169

ORGANİZASYON ŞEMASI

Ünite numarasını ve adını gösteren bölümdür.

Ünite hazırlık çalışmalarını gösteren bölümdür.

Ünite pdf dosyasının ve özet sunusunun bulunduğu bölüme ait karekodlardır.

Sayfa numarasını gösteren bölümdür.

Konu başlıklarını gösteren bölümdür.

Bilgi Kutusu etkinliğini gösteren bölümdür.

Konu içeriğini destekleyen görseli gösteren bölümdür.

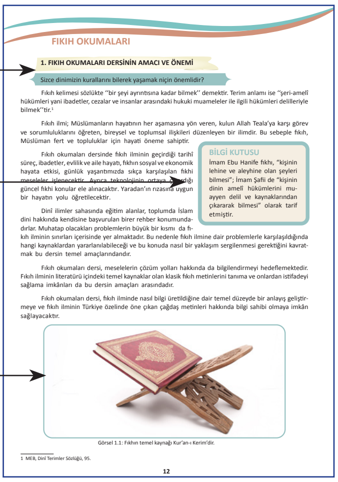

Bunu Biliyor Muydunuz? etkinliğini gösteren bölümdür.

Bilgi Notu etkinliğini gösteren bölümdür.

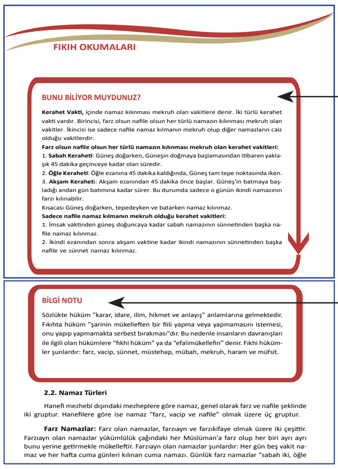

Tamamlayalım etkinliğini gösteren bölümdür.

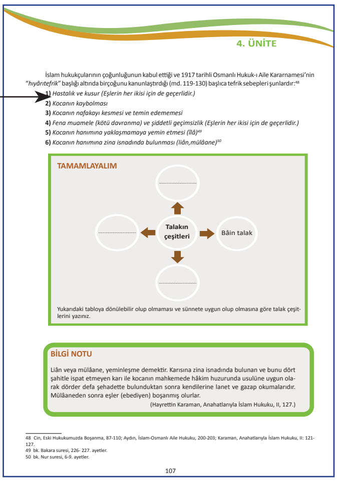

Değerlendirelim etkinliğini gösteren bölümdür.

Tartışalım etkinliğini gösteren bölümdür.

Dipnotları gösteren bölümdür.

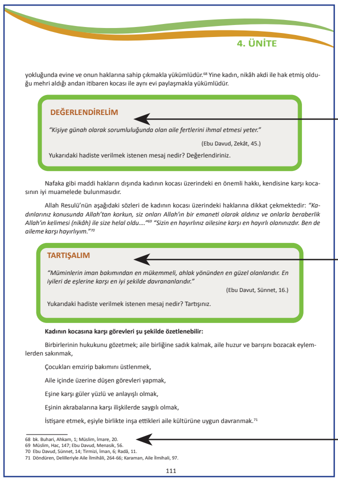

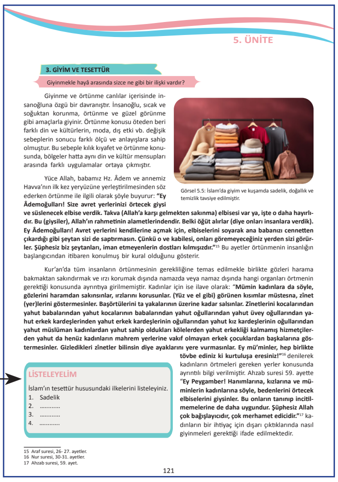

Listeleyelim etkinliğini gösteren bölümdür.

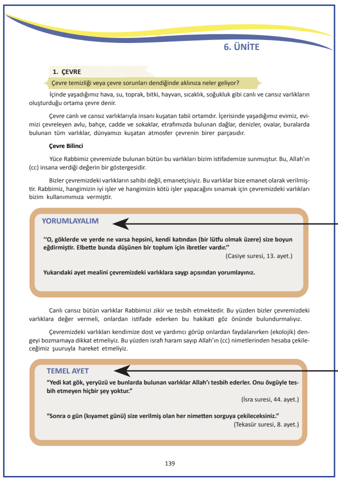

Yorumlayalım etkinliğini gösteren bölümdür.

Temel Ayet bölümünü gösteren bölümdür.

Konuşalım etkinliğini gösteren bölümdür.

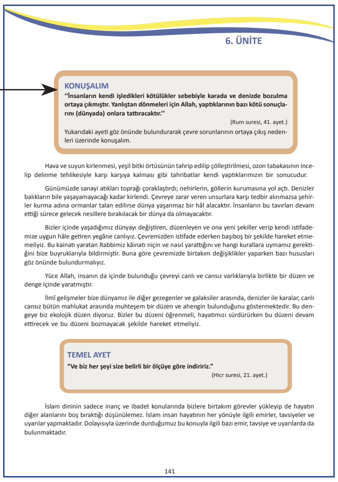
6. ÜNİTE

KONUŞALIM
“İnsanların kendi işledikleri kötülükler sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Yanlıştan dönmeleri için Allah, yaptıklarının bazı kötü sonuçlarını (dünyada) onlara tattıracaktır.”
(Rum suresi, 41. ayet.)
Yukarıdaki ayeti göz önünde bulundurarak çevre sorunlarının ortaya çıkış nedenleri üzerinde konuşalım.

Hava ve suyun kirlenmesi, yeşil bitki örtüsünün tahrip edilip çölleştirilmesi, ozon tabakasının incelip delinme tehlikesiyle karşı karşıya kalması gibi tahribatlar kendi yaptıklarımızın bir sonucudur.

Günümüzde sanayi atıkları toprağı çoraklaştırdı; nehirlerin, göllerin kurumasına yol açtı. Denizler balıkların bile yaşayamayacağı kadar kirlendi. Çevreye zarar veren unsurlara karşı tedbir alınmazsa şehirler kurma adına ormanlar talan edilirse dünya yaşanmaz bir hâl alacaktır. İnsanların bu tavırları devam ettiği sürece gelecek nesillere bırakılacak bir dünya da olmayacaktır.

Bizler içinde yaşadığımız dünyayı değiştiren, düzenleyen ve ona yeni şekiller verip kendi istifademize uygun hâle getiren yegâne canlıyız. Çevremizden istifade ederken başıboş bir şekilde hareket etmemeliyiz. Bu kainatı yaratan Rabbimiz kâinatı niçin ve nasıl yarattığını ve hangi kurallara uymamız gerektiğini bize buyruklarıyla bildirmiştir. Buna göre çevremizde birtakım değişiklikler yaparken bazı hususları göz önünde bulundurmalıyız.

Yüce Allah, insanın da içinde bulunduğu çevreyi canlı ve cansız varlıklarıyla birlikte bir düzen ve denge içinde yaratmıştır.

İlmî gelişmeler bize dünyamız ile diğer gezegenler ve galaksiler arasında, denizler ile karalar, canlı cansız bütün mahlukat arasında muhteşem bir düzen ve ahengin bulunduğunu göstermektedir. Bu dengeye biz ekolojik düzen diyoruz. Bizler bu düzeni öğrenmeli, hayatımızı sürdürürken bu düzeni devam ettirecek ve bu düzeni bozmayacak şekilde hareket etmeliyiz.

TEMEL AYET
“Ve biz her şeyi size belirli bir ölçüye göre indiririz.”
(Hicr suresi, 21. ayet.)

İslam dininin sadece inanç ve ibadet konularında bizlere birtakım görevler yükleyip de hayatın diğer alanlarını boş bıraktığı düşünülemez. İslam insan hayatının her yönüyle ilgili emirler, tavsiyeler ve uyarılar yapmaktadır. Dolayısıyla üzerinde durduğumuz bu konuyla ilgili bazı emir, tavsiye ve uyarılarda da bulunmaktadır.

141

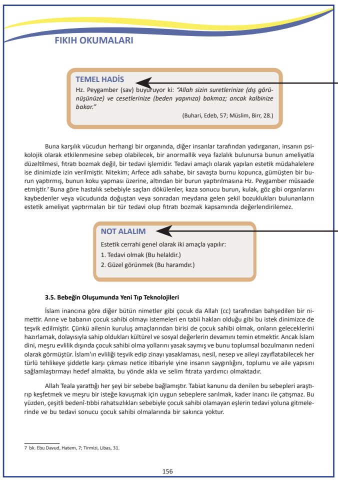
FIKIH OKUMALARI

TEMEL HADİS
Hz. Peygamber (sav) buyuruyor ki: *“Allah sizin suretlerinize (dış görünüşünüze) ve cesetlerinize (beden yapınıza) bakmaz; ancak kalbinize bakar.”*
(Buhari, Edeb, 57; Müslim, Birr, 28.)

Buna karşılık vücudun herhangi bir organında, diğer insanlar tarafından yadırganan, insanın psikolojik olarak etkilenmesine sebep olabilecek, bir anormallik veya fazlalık bulunursa bunun ameliyatla düzeltilmesi, fıtratı bozmak değil, bir tedavi işlemidir. Tedavi amaçlı olarak yapılan estetik müdahalelere ise dinimizde izin verilmiştir. Nitekim; Arfece adlı sahabe, bir savaşta burnu kopunca, gümüşten bir burun yaptırmış, bunun koku yapması üzerine, altından bir burun yaptırılmasına Hz. Peygamber müsaade etmiştir.[7] Buna göre hastalık sebebiyle saçları dökülenler, kaza sonucu burun, kulak, göz gibi organlarını kaybedenler veya vücudunda doğuştan veya sonradan meydana gelen şekil bozuklukları bulunanların estetik ameliyat yaptırmaları bir tür tedavi olup fıtratı bozmak kapsamında değerlendirilemez.

NOT ALALIM
Estetik cerrahi genel olarak iki amaçla yapılır:
1. Tedavi olmak (Bu helaldir.)
2. Güzel görünmek (Bu haramdır.)

3.5. Bebeğin Oluşumunda Yeni Tıp Teknolojileri

İslam inancına göre diğer bütün nimetler gibi çocuk da Allah (cc) tarafından bahşedilen bir nimettir. Anne ve babanın çocuk sahibi olmayı istemeleri en tabii hakları olduğu gibi bu istek dinimizce de teşvik edilmiştir. Çünkü ailenin kuruluş amaçlarından birisi de çocuk sahibi olmak, onların geleceklerini hazırlamak, dolayısıyla sahip oldukları kültürel ve sosyal değerlerin devamını temin etmektir. Ancak İslam dini, meşru evlilik dışında çocuk sahibi olma yollarını yasak saymış ve bunu toplumsal bozulmanın nedeni olarak görmüştür. İslam'ın evliliği teşvik edip zinayı yasaklaması, nesil, nesep ve aileyi zayıflatabilecek her türlü tehlikeye şiddetle karşı çıkması netice itibariyle yine insanın saygınlığını, toplumu ve aile yapısını sağlamlaştırmayı hedef almakta, bu yönde akla ve selim fıtrata yardımcı olmaktadır.

Allah Teala yarattığı her şeyi bir sebebe bağlamıştır. Tabiat kanunu da denilen bu sebepleri araştırıp keşfetmek ve meşru bir isteğe kavuşmak için uygun sebeplere sarılmak, kader inancı ile çatışmaz. Bu yüzden, çeşitli bedenî-tıbbi rahatsızlıkları sebebiyle çocuk sahibi olamayan eşlerin tedavi yoluna gitmelerinde ve bu tedavi sonucu çocuk sahibi olmalarında bir sakınca yoktur.

7 bk. Ebu Davud, Hatem, 7; Tirmizi, Libas, 31.

156

Temel hadis bölümünü gösteren bölümdür.

Not alalım etkinliğini gösteren bölümdür.

Ünite değerlendirme sorularının olduğu bölümdür.

Ek e- içerik sorularının bulunduğu bölüme ait karekoddur.

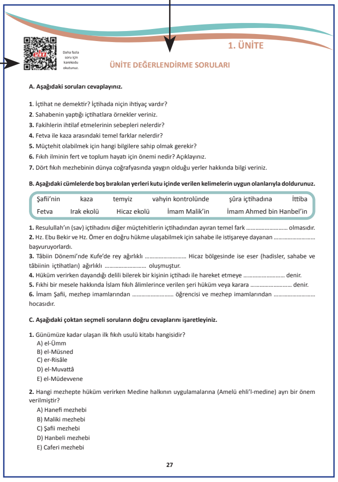
1. ÜNİTE

Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İçtihat ne demektir? İçtihada niçin ihtiyaç vardır?
2. Sahabenin yaptığı içtihatlara örnekler veriniz.
3. Fakihlerin ihtilaf etmelerinin sebepleri nelerdir?
4. Fetva ile kaza arasındaki temel farklar nelerdir?
5. Müçtehit olabilmek için hangi bilgilere sahip olmak gerekir?
6. Fıkıh ilminin fert ve toplum hayatı için önemi nedir? Açıklayınız.
7. Dört fıkıh mezhebinin dünya coğrafyasında yaygın olduğu yerler hakkında bilgi veriniz.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri kutu içinde verilen kelimelerin uygun olanlarıyla doldurunuz.

Şafii'nin	kaza	temyiz	vahyin kontrolünde	şûra içtihadına	İttiba
Fetva	Irak ekolü	Hicaz ekolü	İmam Malik'in	İmam Ahmed bin Hanbel'in	

1. Resulullah'ın (sav) içtihadını diğer müçtehitlerin içtihadından ayıran temel fark .... olmasıdır.
2. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer en doğru hükme ulaşabilmek için sahabe ile istişareye dayanan .... başvuruyorlardı.
3. Tâbiin Dönemi'nde Kufe'de rey ağırlıklı .... Hicaz bölgesinde ise eser (hadisler, sahabe ve tâbiinin içtihatları) ağırlıklı .... oluşmuştur.
4. Hüküm verirken dayandığı delili bilerek bir kişinin içtihadı ile hareket etmeye .... denir.
5. Fıkhi bir mesele hakkında İslam fıkıh âlimlerince verilen şeri hüküm veya karara .... denir.
6. İmam Şafii, mezhep imamlarından .... öğrencisi ve mezhep imamlarından .... hocasıdır.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Günümüze kadar ulaşan ilk fıkıh usulü kitabı hangisidir?
A) el-Ümm
B) el-Müsned
C) er-Risâle
D) el-Muvattâ
E) el-Müdevvene

2. Hangi mezhepte hüküm verirken Medine halkının uygulamalarına (Amelü ehli'l-medine) ayrı bir önem verilmiştir?
A) Hanefi mezhebi
B) Maliki mezhebi
C) Şafii mezhebi
D) Hanbeli mezhebi
E) Caferi mezhebi

27

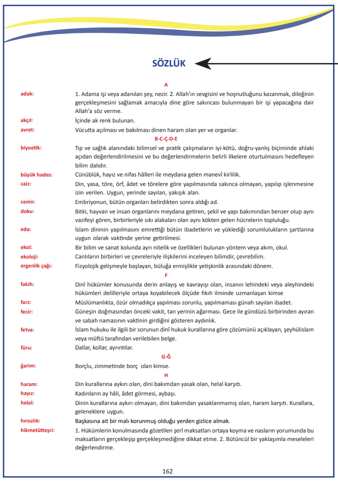
SÖZLÜK

A
adak: 1. Adama işi veya adanılan şey, nezir. 2. Allah'ın sevgisini ve hoşnutluğunu kazanmak, dileğinin gerçekleşmesini sağlamak amacıyla dine göre sakıncası bulunmayan bir işi yapacağına dair Allah'a söz verme.
akçıl: İçinde ak renk bulunan.
avret: Vücutta açılması ve bakılması dinen haram olan yer ve organlar.
B-C-Ç-D-E
biyoetik: Tıp ve sağlık alanındaki bilimsel ve pratik çalışmaların iyi-kötü, doğru-yanlış biçiminde ahlaki açıdan değerlendirilmesini ve bu değerlendirmelerin belirli ilkelere oturtulmasını hedefleyen bilim dalıdır.
büyük hades: Cünüblük, hayız ve nifas hâlleri ile meydana gelen manevî kirlilik.
caiz: Din, yasa, töre, örf, âdet ve törelere göre yapılmasında sakınca olmayan, yapılıp işlenmesine izin verilen. Uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.
cenin: Embriyonun, bütün organları belirdikten sonra aldığı ad.
doku: Bitki, hayvan ve insan organlarını meydana getiren, şekil ve yapı bakımından benzer olup aynı vazifeyi gören, birbirleriyle sıkı alakaları olan aynı kökten gelen hücrelerin topluluğu.
eda: İslam dininin yapılmasını emrettiği bütün ibadetlerin ve yüklediği sorumlulukların şartlarına uygun olarak vaktinde yerine getirilmesi.
ekol: Bir bilim ve sanat kolunda ayrı nitelik ve özellikleri bulunan yöntem veya akım, okul.
ekoloji: Canlıların birbirleri ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen bilimdir, çevrebilim.
ergenlik çağı: Fizyolojik gelişmeyle başlayan, bülûğa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem.
F
fakih: Dinî hükümler konusunda derin anlayış ve kavrayışı olan, insanın lehindeki veya aleyhindeki hükümleri delilleriyle ortaya koyabilecek ölçüde fıkıh ilminde uzmanlaşan kimse
farz: Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.
fecir: Güneşin doğmasından önceki vakit, tan yerinin ağarması. Gece ile gündüzü birbirinden ayıran ve sabah namazının vaktinin girdiğini gösteren aydınlık.
fetva: İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge.
füru: Dallar, kollar, ayrıntılar.
G-Ğ
ğarim: Borçlu, zimmetinde borç olan kimse.
H
haram: Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan, helal karşıtı.
hayız: Kadınların ay hâli, âdet görmesi, aybaşı.
helal: Dinin kurallarına aykırı olmayan, dini bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı. Kurallara, geleneklere uygun.
hırsızlık: Başkasına ait bir malı korunmuş olduğu yerden gizlice almak.
hikmetütteşri: 1. Hükümlerin konulmasında gözetilen şerî maksatları ortaya koyma ve nasların yorumunda bu maksatların gerçekleşip gerçekleşmediğine dikkat etme. 2. Bütüncül bir yaklaşımla meseleleri değerlendirme.

162

Kitapta geçen belli başlı kavramların anlamlarına kolayca ulaşabileceğiniz bölümdür.

Kitap hazırlanırken yararlanılan kaynakların listesinin bulunduğu bölümdür.

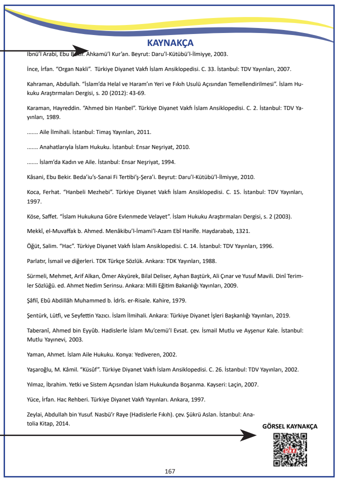
KAYNAKÇA

İbnü'l Arabi, Ebu Bekir. Ahkamü'l Kur'an. Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2003.

İnce, İrfan. "Organ Nakli". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 33. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Kahraman, Abdullah. "İslam'da Helal ve Haram'ın Yeri ve Fıkıh Usulü Açısından Temellendirilmesi". İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, s. 20 (2012): 43-69.

Karaman, Hayreddin. "Ahmed bin Hanbel". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 2. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

.... Aile İlmihali. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.

.... Anahatlarıyla İslam Hukuku. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2010.

.... İslam'da Kadın ve Aile. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1994.

Kâsani, Ebu Bekir. Beda'iu's-Sanai Fi Tertibi'ş-Şera'i. Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2010.

Koca, Ferhat. "Hanbeli Mezhebi". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 15. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Köse, Saffet. "İslam Hukukuna Göre Evlenmede Velayet". İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, s. 2 (2003).

Mekkî, el-Muvaffak b. Ahmed. Menâkibu'l-İmami'l-Azam Ebî Hanîfe. Haydarabab, 1321.

Öğüt, Salim. "Hac". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 14. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Parlatır, İsmail ve diğerleri. TDK Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları, 1988.

Sürmeli, Mehmet, Arif Alkan, Ömer Akyürek, Bilal Deliser, Ayhan Baştürk, Ali Çınar ve Yusuf Mavili. Dinî Terimler Sözlüğü. ed. Ahmet Nedim Serinsu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2009.

Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. er-Risale. Kahire, 1979.

Şentürk, Lütfi, ve Seyfettin Yazıcı. İslam İlmihali. Ankara: Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.

Taberanî, Ahmed bin Eyyûb. Hadislerle İslam Mu'cemü'l Evsat. çev. İsmail Mutlu ve Ayşenur Kale. İstanbul: Mutlu Yayınevi, 2003.

Yaman, Ahmet. İslam Aile Hukuku. Konya: Yediveren, 2002.

Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Küsûf". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C. 26. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.

Yılmaz, İbrahim. Yetki ve Sistem Açısından İslam Hukukunda Boşanma. Kayseri: Laçin, 2007.

Yüce, İrfan. Hac Rehberi. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. Ankara, 1997.

Zeylai, Abdullah bin Yusuf. Nasbü'r Raye (Hadislerle Fıkıh). çev. Şükrü Aslan. İstanbul: Anatolia Kitap, 2014.

GÖRSEL KAYNAKÇA

167

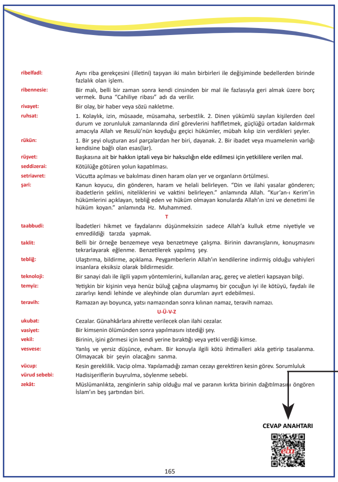
ribelfadl: Aynı riba gerekçesini (illetini) taşıyan iki malın birbirleri ile değişiminde bedellerden birinde fazlalık olan işlem.
ribennesie: Bir malı, belli bir zaman sonra kendi cinsinden bir mal ile fazlasıyla geri almak üzere borç vermek. Buna "Cahiliye ribası" adı da verilir.
rivayet: Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.
ruhsat: 1. Kolaylık, izin, müsaade, müsamaha, serbestlik. 2. Dinen yükümlü sayılan kişilerden özel durum ve zorunluluk zamanlarında dinî görevlerini hafifletmek, güçlüğü ortadan kaldırmak amacıyla Allah ve Resulü'nün koyduğu geçici hükümler, mübah kılıp izin verdikleri şeyler.
rükün: 1. Bir şeyi oluşturan asıl parçalardan her biri, dayanak. 2. Bir ibadet veya muamelenin varlığı kendisine bağlı olan esas(lar).
rüşvet: Başkasına ait bir hakkın iptali veya bir haksızlığın elde edilmesi için yetkililere verilen mal.
seddizerai: Kötülüğe götüren yolun kapatılması.
setriavret: Vücutta açılması ve bakılması dinen haram olan yer ve organların örtülmesi.
şari: Kanun koyucu, din gönderen, haram ve helali belirleyen. "Din ve ilahi yasalar gönderen; ibadetlerin şeklini, niteliklerini ve vaktini belirleyen." anlamında Allah. "Kur'an-ı Kerim'in hükümlerini açıklayan, tebliğ eden ve hüküm olmayan konularda Allah'ın izni ve denetimi ile hüküm koyan." anlamında Hz. Muhammed.
T
taabbudi: İbadetleri hikmet ve faydalarını düşünmeksizin sadece Allah'a kulluk etme niyetiyle ve emredildiği tarzda yapmak.
taklit: Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma. Birinin davranışlarını, konuşmasını tekrarlayarak eğlenme. Benzetilerek yapılmış şey.
tebliğ: Ulaştırma, bildirme, açıklama. Peygamberlerin Allah'ın kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesidir.
teknoloji: Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri kapsayan bilgi.
temyiz: Yetişkin bir kişinin veya henüz bülûğ çağına ulaşmamış bir çocuğun iyi ile kötüyü, faydalı ile zararlıyı kendi lehinde ve aleyhinde olan durumları ayırt edebilmesi.
teravih: Ramazan ayı boyunca, yatsı namazından sonra kılınan namaz, teravih namazı.
U-Ü-V-Z
ukubat: Cezalar. Günahkârlara ahirette verilecek olan ilahi cezalar.
vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.
vekil: Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.
vesvese: Yanlış ve yersiz düşünce, evham. Bir konuyla ilgili kötü ihtimalleri akla getirip tasalanma. Olmayacak bir şeyin olacağını sanma.
vücup: Kesin gereklilik. Vacip olma. Yapılamadığı zaman cezayı gerektiren kesin görev. Sorumluluk
vürud sebebi: Hadisişeriflerin buyrulma, söylenme sebebi.
zekât: Müslümanlıkta, zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören İslam'ın beş şartından biri.

CEVAP ANAHTARI

165

Kitaptaki ünite değerlendirme sorularına ait cevap anahtarının bulunduğu bölümdür.

Kitaptaki görsellere ait kaynakçanın bulunduğu bölümdür.

KISALTMALAR TABLOSU

as	aleyhisselam	öl.	ölüm tarihi
bk.	bakınız	ra	radıyallahüanh/radıyallahüanha
cc	cellecelalüh	sav	Sallallahü aleyhi vesellem
çev.	çeviren	s.	sayfa
ed.	editör	ts.	tarihsiz
Hz.	Hazreti		